

Людмила Зубик
г. Ровно

МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ИТ-СПЕЦИАЛИСТОВ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ СПЕЦИАЛЬНЫХ ДИСЦИПЛИН

Сейчас в Украине происходит реформирование системы профессионального образования, вызванное бурным развитием информационного общества. Нехватка квалифицированных ИТ-кадров, способных рационально использовать профессиональные знания в условиях современного рынка труда, стимулирует активизацию процесса реформ. Внешними факторами активизации трансформаций выступают динамические качественные изменения в европейском и мировом образовательном пространстве. Учитывая прогнозы развития сферы информационно-коммуникационных технологий и результаты внешних оценок потенциала отечественных ИТ-специалистов, особенно актуальным является совершенствование структуры модели формирования профессиональной компетентности будущих бакалавров информационных технологий.

Ключевые слова: профессиональная компетентность ИТ-специалистов, подготовка ИТ-специалистов, моделирование обучения, профессиональная подготовка, высшее профессиональное образование, информационно-коммуникационные технологии.

Стаття надійшла до редколегії 22.01.2016

УДК 378.091.26:004:37.016.811.161.2

Олена ІШУТІНА
м. Слов'янськ
elena_pvrpk@i.ua

ЕЛЕКТРОННЕ ТЕСТУВАННЯ ЯК ЗАСІБ МОНІТОРИНГУ ЛІНГВОМЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

У статті доведено актуальність моніторингових досліджень у галузі освіти з використанням технологій дистанційного навчання, розглянуто роль, структуру і специфіку системи електронного тестування з курсу «Методика навчання української мови» як складової частини моніторингу лінгвометодичної компетентності студентів філологічних спеціальностей. Окрему увагу приділено видам тестових завдань на кожному з етапів тестування: вхідному, поточному, рубіжному і підсумковому. Визначено основні переваги застосування електронного тестування засобами системи дистанційного навчання Moodle у процесі фахової лінгвометодичної підготовки майбутніх учителів української мови.

Ключові слова: моніторинг, технології дистанційного навчання, тестування, електронне тестування, лінгвометодична компетентність майбутнього вчителя української мови.

Система вищої освіти України останнім часом переживає період глобальних суспільних зрушень: зміна освітньої парадигми з когнітивної на компетентнісну, збільшення обсягу знань, якими має володіти випускник навчального закладу, інформатизація процесу навчання та європейська інтеграція вітчизняної освіти вимагають від науковців і методистів розробки нових способів розв'язання сучасних освітніх проблем.

Законодавчо-нормативна база документів, які визначають вектор української освіти, до пріоритетів її розвитку зараховує запровадження «...сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу, дос-

тупність та ефективність освіти» [2]. У Законі України «Про вищу освіту», галузевій Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти, Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року наголошено на необхідності «забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом» [1], «створення системи дистанційного навчання, ... інформаційно-технологічного забезпечення проведення моніторингу освіти» [2].

Відтак, використання технологій дистанційного навчання з метою організації моніторингу освіти стає обов'язковим компонентом сучасного навчально-виховного процесу вітчизняних вишів.

У найзагальнішому тлумаченні О. Авраменко, В. Горб, О. Локшина, Т. Лукіна, О. Ляшенко, А. Майоров, Ю. Романенко, В. Сергієнко та ін. під моніторингом розуміють неперервне, довгочасне спостереження за навчальним процесом та управління ним [3; 5; 7]. Педагогічний моніторинг являє собою освітню технологію, бо він є системою збору і використання такої інформації, без якої неможлива побудова керованого технологічного навчального процесу.

Керуючись наявними в педагогічній і методичній науках дефініціями педагогічного моніторингу та специфікою лінгвометодичної компетентності майбутніх учителів-філологів, під лінгвометодичним моніторингом розумітимемо систему безперервного спостереження, виявлення, вимірювання й оцінювання стану лінгвометодичної компетентності студентів упродовж усього терміну лінгвометодичної підготовки у виші, а також узагальнення й прогнозування динаміки та основних тенденцій її розвитку на підставі отриманих об'єктивних показників.

Лінгвометодичний моніторинг передбачає не тільки аналіз окремих кількісних і якісних показників відповідної фахової підготовки студентів через певні відрізки часу та визначення динаміки їхнього розвитку шляхом порівняння змін, що відбулися, але й виявлення чинників навчально-виховного процесу, які вплинули на отримані результати. Усе це сприятиме виробленню неупереджених рекомендацій та рішень стосовно внесення змін до системи фахової підготовки студентів-філологів педагогічних ВНЗ. Відповідно до вимог сьогодення, методи здійснення моніторингових досліджень мають бути адекватними, інформативними і сучасними.

Питанням діагностики та оцінювання знань засобами новітніх інформаційних технологій присвячені дослідження багатьох вітчизняних і закордонних науковців (І. Булах, П. Клайн, О. Ляшенко, Ю. Нехаєнко, М. Пак, В. Сергієнко, А. Симонова, Т. Солодка, П. Ухань, В. Циделко, Н. Яремчук та ін.), проте теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка методики тестового контролю знань і вмінь студентів з різних дисциплін за умов дистанційного навчання й сьогодні є досить актуальними. Для моніторингу лінгвометодичної компетентності ці засоби та методи діагностики

набувають виняткового значення, оскільки мають певні особливості застосування.

Вищесказане дозволяє зосередитися на наступних моментах:

- конкретизувати сутність поняття «лінгвометодична компетентність студента-філолога»;
- розглянути різноманітні погляди науковців щодо розуміння сутності тестів та їхньої класифікації, що дозволить обрати найоптимальніший варіант, який надалі слугуватиме методологічною базою нашої розвідки;
- продемонструвати особливості застосування електронного тестування із застосуванням системи управління навчанням Moodle як засобу моніторингу лінгвометодичної компетентності майбутніх учителів української мови.

Під час визначення особливостей моніторингу лінгвометодичної компетентності вчителя-словесника засобами електронного тестування найпершим кроком має стати з'ясування сутності поняття «лінгвометодична компетентність студента-філолога», адже її основні ознаки мають з необхідністю відбиватися в процесі вимірювання. Фахова професійна підготовка вчителя рідної мови не раз поставала об'єктом наукових студій таких науковців, як В. Бадер, Н. Голуб, В. Коваль, О. Копусь, Н. Остапенко, О. Семенов та ін., тому сутність і процес формування лінгвометодичної компетентності, яка є системоутворюючою в професіограмі майбутнього словесника, досліджені в різних аспектах.

Спираючись на наявні в сучасній науковій літературі дефініції, лінгвометодичну компетентність визначаємо як здатність учителя продуктивно вирішувати професійні завдання в галузі мовної освіти школяра на основі системи знань з української мови та методики її викладання через усвідомлення метапредметної функції рідної мови та її статусу як національно-культурного феномену; сформованість ціннісних орієнтацій педагога як людини з високою духовно-моральною культурою; готовність і прагнення до професійного самовдосконалення й сприйняття передового науково-методичного досвіду в галузі навчання рідної мови.

Науковці погоджуються в тому, що провідна роль у становленні лінгвометодичної компетентності майбутнього вчителя-філо-

лога належить дисципліні «Методика викладання української мови», що вивчається на III–IV курсах. Цей період характеризується накопиченням теоретичних знань із методики, відпрацюванням практичних умінь і навичок студента, розвитком його пізнавальних інтересів і підвищенням професійної мотивації, що втілюється в прагненні професійного зростання і самовдосконалення [6; 8]. Відтак, гостро постає питання організації й вибору методів контролю формування лінгвометодичної компетентності студентів. Поміж інших засобів контролю І. Булах та М. Мруга наголошують на застосуванні методу тестування із залученням технічних засобів для підвищення об'єктивності і спрощення процедури його проведення [4].

Метод тестування в педагогічній та психологічній літературі описаний давно – історія розвитку тестів як науково обґрунтованого методу вимірювання почалася вже наприкінці XIX ст. й інтенсивно продовжувалася в наступні роки (Ф. Гальтон, К. Інгенкамп, Д. Каттелл, П. Лазарсфельд та ін.). Сучасна українська тестологія перебуває у стані швидкоплинного розвитку, адже реалії освіти вимагають пошуку нових ефективних методів і засобів навчання й контролю знань, умінь і навичок студентів. Відповідно з'являються нові підходи до вивчення, тлумачення понятійного апарату. У нашому дослідженні ми послуговуватимемося дефініцією класичної теорії тестування В. Аванесова, який характеризує педагогічний тест як систему «паралельних завдань зростаючої складності, специфічної форми, яка дозволяє якісно та ефективно виміряти рівень і структуру підготовленості випробуваних. Тест як метод і тестові результати потребують такої інтерпретації результатів, яка адекватна меті тестування» [3].

Активне використання педагогічних тестів у навчально-виховному процесі зумовило необхідність їх класифікації. Вона здійснювалася за різними критеріями і принципами багатьма фахівцями, серед яких А. Аванесов, В. Беспалько, І. Булах, О. Ляшенко, М. Мруга, О. Чаркіна, М. Челишкова та ін. Так, у дослідженні І. Булах та М. Мруги тести класифіковані за: рівнем уніфікації (стандартизовані, нестандартні); рівнем упровадження (національні, навчального закладу, вчитель-

ські); статусом використання (обов'язкові, пілотні, дослідницькі); співвідношенням з нормами або критеріями (тести досягнень, тести порівняння або відбору); видом тестового завдання (тести закритої або відкритої відповіді); методом тестування (бланкові, комп'ютерні та комп'ютерні адаптовані); місцем у навчальному процесі (вступні (вхідне, попереднє тестування), поточні (навчальні) тести, рубіжні (тематичні) тести, підсумкові тести) [4].

Отже, беручи за основу подану вище класифікацію, розглянемо систему електронного тестування засобами Moodle під час опанування курсу «Методика викладання української мови» студентами-філологами як складову лінгвометодичного моніторингу.

Платформа Moodle дає викладачеві можливість створювати тестові завдання усіх типів (закритої і відкритої відповіді, встановлення відповідності, відновлення послідовності), а також забезпечує ефективним вбудованим обчисленням отриманих результатів. До того ж педагог у будь-який час може переглянути детальні звіти, що стосуються різних аспектів не тільки тестування, але й всієї навчальної діяльності студентів. Значна кількість параметрів аналізу тестових завдань дозволяє досить повно контролювати процес тестування. Наприклад, при проходженні тесту може бути використано кілька спроб, кожна з яких автоматично фіксується. Оцінювання може здійснюватися за наслідками першої чи останньої спроби або як середнє арифметичне всіх використаних спроб тестування.

Відтак, система тестових завдань у курсі «Методика викладання української мови» представлена вхідним, поточним (до кожної теми), рубіжним (до кожного змістового модуля) і підсумковим (до всього курсу) тестуванням. Метою вхідного тесту є перевірка загальнодидактичних знань студентів, набутих під час вивчення курсу педагогіки, а також з'ясування рівня сформованості їхньої мотивації до опанування методикою навчання рідної мови. Відповідно, оцінювання проходження цього тесту має бути номінальним і на зальній успішності студентів не позначатися.

Вивчення тем і розділів курсу супроводжується тестуванням для визначення рівня

засвоєння теоретичного матеріалу. На нашу думку, під час поточного тестування навчальна його функція переважає над контрольною, тому доцільно дозволити проходження тесту в декілька спроб до досягнення найвищого результату. Також вважаємо раціональним під час поточного контролю поєднувати тестування з традиційними методами контролю лінгвометодичної компетентності, як то: бесіда, робота із першоджерелами, складання планів-коспектів уроків навчання рідної мови, лінгвометодичне спостереження фрагментів уроків на лабораторних заняттях, укладання лінгвометодичного портфоліо тощо, які дадуть можливість перевірити не тільки знання, а й уміння і навички з фаху.

Рубіжне тестування, як правило, має місце наприкінці вивчення певного змістового модуля та передбачає виявлення глибини знань і рівня сформованості практичних лінгвометодичних умінь і навичок із певного розділу, наприклад: «Зміст і організація навчання української мови в освітніх закладах», «Особливості засвоєння лінгвістичної теорії», «Методика розвитку мовлення учнів» тощо. Укладаючи тести до цього виду контролю, викладачеві необхідно звернути увагу на вибір типів тестових завдань і використати більш творчі їх формати – завдання відкритої відповіді, на зразок «Уставте пропущені слова у твердженні», «Доповніть відсутню частину твердження», «Складіть есе».

Підсумковий контроль вимагає ґрунтовної перевірки рівня сформованості лінгвометодичної компетентності, яка включала б у себе завдання з усіх тем і розділів курсу, що є практично неможливим за традиційної форми проведення іспиту. На нашу думку, якісне електронне тестування в цьому випадку є оптимальним рішенням, адже надає адекватний результат при незначних часових і ресурсних витратах. Електронна статистика системи Moodle дозволяє швидко опрацювати результати й обґрунтовано виставити підсумкові бали.

Таким чином, упровадження електронного тестування засобами системи дистанційного навчання Moodle до вивчення курсу «Методика викладання української мови» є важливим компонентом моніторингу лінгво-

методичної компетентності студентів-філологів. Ця складова має такі переваги: об'єктивність, точність і результативність здійснення моніторингових процедур, спрощення статистичних підрахунків і скорочення часових витрат на підготовку і проведення контролю, можливість реалізації навчальної і контрольної функцій тестування, можливість використання найрізноманітніших видів тестових завдань з лінгвометодики, адекватних меті тестування.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у визначенні вагових коефіцієнтів поточного й рубіжного тестування в системі контролю лінгвометодичної компетентності студентів-філологів, а також в апробації технології лінгвометодичного моніторингу з використанням традиційних та електронних засобів контролю.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року № 1556-VI. І [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Указ Президента України № 344/2013 від 25.06.2013 р. «Про національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/15828.html>
3. Аванесов В. С. Теория и методика педагогических измерений [Электронный ресурс] / В. С. Аванесов. – Режим доступу : <http://testolog.narod.ru/Theory12.html>
4. Булах І. Є. Створюємо якісний тест : навч. посібн. / І. Є. Булах, М. Р. Мруга. – К. : Майстер-клас, 2006. – 160 с.
5. Організаційно-методичне забезпечення моніторингових досліджень якості загальної середньої освіти : монографія / [О. І. Ляшенко, Т. О. Лукіна, Л. С. Ващенко та ін.] ; за ред. О. І. Ляшенко ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т педагогіки. – К. : Пед. думка, 2011. – 160 с.
6. Остапенко Н. М. Теоретичні і методичні засади формування лінгводидактичної компетентності у майбутніх учителів української мови і літератури : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання» / Н. М. Остапенко. – К., 2010. – 37 с.
7. Підготовка фахівців з освітніх вимірювань в Україні : навч.-метод. комплекс / [О. В. Авраменко, Ю. О. Ковальчук, В. П. Сергієнко та ін.] ; за ред. О. В. Авраменко. – Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2012. – Частина 2. – 400 с.
8. Семенов О. М. Система професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури (в умовах педагогічного університету) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / О. М. Семенов. – К., 2006. – 41 с.

Olena ISHUTINA
Sloviansk

ELECTRONIC TESTING AS A MEAN OF MONITORING OF THE LINGUOMETHOLOGICAL COMPETENCE OF THE STUDENTS OF FILOLOGY

The article proves the relevance of monitoring research in education using distance learning technologies, the role, structure and specifics of electronic testing in the course «Methods of teaching Ukrainian language» are examined as part of the monitoring of linguomethodological competence of students of philology. Much attention is paid to the types of test items, which are used at each stage of testing (entry, current, topical, final). The main advantages of electronic testing in distance learning system Moodle in linguomethodological professional training of prospective teachers of Ukrainian language are determined.

Key words: monitoring, distance learning technologies, testing, electronic testing, linguomethodological competence of prospective teachers of Ukrainian language.

Елена ИШУТИНА
г. Славянск

ЭЛЕКТРОННОЕ ТЕСТИРОВАНИЕ КАК СРЕДСТВО МОНИТОРИНГА ЛИНГВОМЕТОДИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ-ФИЛОЛОГОВ

В статье рассматривается роль, структура и специфика электронного тестирования в курсе «Методика преподавания украинского языка» как составляющей части мониторинга лингвометодической компетентности студентов филологических специальностей. Отдельное внимание уделяется видам тестовых заданий, которые применяются на каждом из этапов тестирования: вводном, поточном, рубежном и итоговом. Определяются основные преимущества применения электронного тестирования в системе дистанционного обучения Moodle в процессе профессиональной лингвометодической подготовки будущих учителей украинского языка.

Ключевые слова: мониторинг, технологии дистанционного обучения, тестирование, электронное тестирование, лингвометодическая компетентность будущего учителя украинского языка.

Стаття надійшла до редколегії 31.01.2016

УДК 378(477)(091)

Анжеліка КОРОЛЬ
м. Кривий Ріг
Angel4@ua.fm

ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ: ЕТАПИ РОЗВИТКУ

В історії розвитку вищої освіти України існує кілька умовних етапів. Перший – це заснування Греко-слов'янської Академії у м. Острог. Другий – створення Києво-Могилянської академії. Третій етап – виникнення університетів на українській території, що перебувала у складі Російської та Австро-Угорської імперій. Четвертий етап – створення наприкінці 19 століття технічних, медичних, педагогічних та інших спеціалізованих вищих навчальних закладів. Наступний етап – 1917–1941 рр. У цей період реформувалися старі та створювалися нові вищі заклади освіти. Шостий етап – розвиток вищої освіти у післявоєнний період і до проголошення незалежності України. Сьомий етап – сучасне становлення вищої освіти, приєднання Україні до Болонського процесу, інтеграція української системи вищої освіти у загальноєвропейську.

Ключові слова: освіта, тенденції, проблеми, розвиток, історичні реалії.

Україна успадкувала від СРСР потужну розгалужену освітню систему з передовою на той час інфраструктурою. Але на даний момент вона потребує модернізації, оскільки за якісними та кількісними показниками не завжди відповідає рівню освіти країн Європи та світу, має застарілий зміст, форми і методи навчання, інші перешкоди і проблеми. Для того, щоб сучасна вища українська освіта бу-

ла конкурентоспроможною, досягла світового рівня, необхідно усунути ці перешкоди і проблеми, а також провести всебічний аналіз минулого, досконало знати досвід історичного розвитку вищої освіти в Україні. Тільки знання попередніх систем освіти, їх негативних і позитивних сторін дозволить бути сучасної українській системі вищої освіти найбільш доцільною і досконалою.